

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ ПО ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ

студент Троянович О.А.

(наук. керівник проф. Жулавський А.Ю.)

Витрати на забезпечення якості продукції пов'язані в першу чергу з неузгодженням фактичного та бажаного показників якості. Досвід роботи фірм в Україні та за кордоном свідчить, що питома вага цих витрат в сукупних витратах фірм достатня і в більшості випадків коливається в межах від 5% до 20% вартості продукції.

Частина витрат на забезпечення якості продукції, що не є обов'язковою і якої можна уникнути, призводить до подорожчання продукції підприємства, що негативно впливає на його конкурентоспроможність. Така ситуація свідчить про необхідність їх оцінки, аналізу, обліку та оптимізації.

Необхідність визначення витрат на якість вперше була обґрунтована в 1960-х роках Дж. Джураном і А. Фейгенбаумом. Останній запропонував таку класифікацію витрат на якість:

- витрати на попередження дефектів, які складаються з витрат на навчання у сфері якості і витрат відділу якості;
- витрати на оцінку рівня якості, які складаються з витрат на контроль і випробування та перевірку діяльності з забезпечення якості;
- збитки від браку за рахунок дефектів і рекламацій.

Принцип класифікації витрат на якість, запропонований А. Фейгенбаумом, в подальшому був удосконалений японськими спеціалістами, які запропонували покласти в основу класифікації витрат принцип їх корисності, поділивши всі витрати на дві групи:

- корисні витрати, пов'язані з попередженням дефектів;
- збитки, пов'язані з оцінюванням і браком.

Методи регулювання та оптимізації витрат на забезпечення якості перш за все залежать від діючої на підприємстві концепції підвищення якості продукції. Наприклад, регулювання витрат може здійснюватись за критеріями сумарного економічного ефекту та мінімальних витрат.

Концепція, що використовує критерій сумарного економічного ефекту, допускає наявність невідповідності фактичної та заданої

якості при досягненні максимального ефекту забезпечення якості продукції. Друга концепція заперечує будь-яке розузгодження якості, проголошуючи ідею "нуль-дефектів".

Мінімальні значення витрат сформовані як функції оптимальної якості продукції. Досягнення оптимального розузгодження в якості продукції та система "нуль-дефектів" передбачають всебічний контроль та управління якістю за вимогами стандартів у сфері дослідно-конструкторських робіт, виробництва, монтажу в рамках комплексної системи менеджменту якості продукції.

Для виявлення першочергових напрямків діяльності в рамках процесу оптимізації витрат доцільно використовувати метод Парето. Щоб запобігти виникненню дефектів продукції на всіх етапах її життєвого циклу, доцільно виявити основні причини дефектів на ранніх стадіях створення продукції. Для цього зручними є діаграми Парето.

При складанні діаграм Парето враховується, скільки всього трапилось дефектів за вказаним переліком причин, і зясується, які саме причини призвели до найбільшої кількості дефектів. Перша причина дефектів приймається як головна, усунення якої дає найбільше зменшення дефектів.

Використання діаграм Парето для всього процесу "існування" продукції дозволяє здійснити багатофакторний аналіз процесу забезпечення якості з метою його покращання та зменшення витрат на якість на наступних стадіях виробництва та експлуатації продукції.

Процес оптимізації витрат вимагає відповідних механізмів планування витрат на якість та їх обліку. З метою удосконалення контролю за витратами та отримання оперативної інформації про витрати на якість доцільно скористатися обліком витрат за видами та місцем їх виникнення. Крім того, існує можливість при збереженні традиційної системи обліку та калькулювання собівартості продукції, виявляти фактичний рівень витрат на якість на основі баз розподілу, прийнятих для тих непрямих витрат, частиною яких вони є.

Стратегія низьких витрат буде тим реальнішою, чим тісніше буде пов'язана з регулюванням необов'язкових витрат, якими є витрати на якість та трансакційні витрати. Слід зауважити, що стратегія низької вартості та мінімізація витрат не є самоціллю, а лише передумовою збільшення прибутків, забезпечення стабільного становища фірми в ринковій економіці.